

Laborant Maie Noorkõiv: uudishimust, elujõust ja krutskitest

Maie Noorkõivu pikaajalise laboris töötamise retsept koosneb avatud meelest, uudishimust ja usalduslikust koostööst kolleegidega. Juurde on kuhjaga segatud ka elurõõmu, positiivsust ja pisut krutskaid. Maie põnevad hobid – alates rahvatantsust kuni küpses eas ujuma õppimiseni – peegeldavad tema kartmatut ja inspireerivat ellusuhtumist.

Maie, Teie sündimise lugu kõlab nagu seik muinasjutust. Palun rääkige sellest lähemalt.

Mul on 12 aastat vanem õde. Kui ma sündisin, oli ema 39-aastane ning tal olid probleemid südamega, mistõttu minu sünd oli talle suur risk – arstid olevat talle öelnud: vali, kas laps või enese elu. Tema valis minu. Ema oli juba kõigile rääkinud, et kui teda enam ei ole, siis tuleb vanaemal mind üles kasvatada. Lastekodusse ta mind anda ei lubanud.

Sündisin 1949. aasta 1. mail pühapäeval. Hakka või uskuma, et need lapsed on elus õnnelikud. Õnneks oligi ema ja minu jaoks kõik hästi.

Sünnitusmajas leidis aga aset veelgi uskumatum seik. Nimelt oli samal ajal haiglas naine, kellel oli juba kodus seitse poega ning kellel sündis kaheksas poeg. Ta pakkus mu emale vahetuskaupa: poiss tüdruk vastu. Ema muidugi keeldus.

Minu sünni ajal ei olnud mu ema enam esimeses nooruses, aga me saime koos olla 26 õnnelikku aastat. Kadestan siiani neid, kellel on ema olemas.

Olen hiljem enda lastele lugenud muinasjuttu „Metsluiged“, kus on samuti hulganisti poisse ja üks tüdruk, ning mõtisklenud, et huvitav, milline oleks elu olnud seitsme vanema vennaga.

Kasvasite üles Supilinnas. Mida meenutate sellest ajast?

Supilinn on mul sügaval südames. Elasin seal kahes kohas. Lapsepõlve Supilinn oli paradiis: lapsi, kellega mängida, oli palju. Suved olid soojad ja talvel sai räästani ulatuvates lumehangedes hullatud. Samuti mängisime palju loomadega, sest minu isa oli selline mees, kes tõi hüljatud loomad meile koju. Seal sain eluks kaasa armastuse loomade vastu.

Lapsena olin õpihimuline, lugemise sain selgeks juba enne kooli minekut. Koolis ei saanud ma algul arugi, miks teised lapsed veel lugeda ei oska. Olulist rolli minu lugema õppimises mängis

asjaolu, et isa töötas trükikojas ja tõi koju värskelt trükitud raamatuid. Mäletan siiaaani seda trükivärvi lõhna.

Viieaastaselt alustasin ka karaktertantsuga, kuhu utsitas mind minema minu 12 aastat vanem õde. Kuna olin lapsena väga haige, siis igasugune rabelemine keelati mul õige pea ära. Viendas klassis jätkasin salaja tantsimist.

Peaaegu 60-aastaselt küisisin pangast laenu, et soetada kodu Tähtverre, kus elan tänagi. Hoolimata sellest, et Supilinnas Piiri tänava kodu oli minu lapsepõlvkodu, tekkis seal pärast täielikku renoveerimist kummaline ja kurb tunne ning ma ei suutnud seal enam elada. Seetõttu andsin selle korteri hoopis oma tütre perele ning kolisin ise ära. Mul on kokku kaks tütart ja kolm tüträtütart.

Teie tee laborimediitsiini juurde algas ühe üsna ohtliku lapsepõlveviguri tõttu ja just seepärast olite lapsena haige?

Uudishimuliku lapsena tahtsin näha, mis elavhõbedaga kraadiklaasi sees on ning hammustasin selle katki. Ehmatuse oli suur, kuna elavhõbe ei ole kergesti kokku korjatav. Hakkasin siis hõbedasi kuulikesi näpuga mööda pörandat taga ajama ja küllap panin seejärel ka näppe suhu. Ma ei oska öelda, kas see on otsest seotud hõbedaste kuulikestega, aga sellest ajast hakkasid mul mitmed terviseprobleemid. Puudusin väga palju

Maie (fotol vasakul) käis väiksena karaktertantsus.

koolist ja pidin tervisemuredega käima sagedasti lastepoliklinikus.

Haigla koridoris ootasin tihti erütrotsüütide settekiiruse vastust (möödab kaudselt põletiku ulatust organismis). Lapsele oli see üks tund pikk aeg, mistõttu üks lahke laborant tutvustas aja sisustamiseks mulle laborit. Mind võlusid klaasist kapillaarid ja klaasist nõud. Sain neid ka oma käega katsuda. Kui üks tund oli möödas, siis ütles valges kitlis laborant mulle: „Sinu pliats on veel väga valge. Ma arvan, et sa kooli veel ei saa.“

Kui olin 15-aastane ja lõpetasin 8. klassi, ei kahelnud ma hetkegi – läksin Tartu meditsiinikooli laborandiks õppima. Õppetöö oli minu ajal kahes majas. Peamaja asus Pälsoni (praegu Pepleri) ja teine Burdenko (praegu Veski) tänaval. Majade vahel seiklemist oli palju, sest ühest kohast teise oli 20 minutit.

Viimasel kursusel alustasin tööd hooldajana sünnitusmajas günekoloogiasakonnas. Selles osakonnas oli palju noori. Palju sai õpitud vanematelt õdedelt – näiteks kuidas võtta veenist verd ja jagada ravimeid. Sellest ajast on mul ka tänulik patsient, kelle 6-kuuselt sünninud tütreke sai elule aidatud.

Haiglas töötades tuli ette ka öövalveid, mille järel sai hommikul otse kooli minud. Mäletan, et kasutasin iga võimalikku hetke puhkamiseks. Vahel pugusin haiglas mõneks minutiks toidukäru alumisele riulile, et sõba silmale saada.

Teie karjäär on kestnud üle poole sajandi ja viinud Teid läbi väga erinevate laborite. Milliseid etappe Te ise selles pikas reas kõige olulisemaks peate?

Minu tee on tõesti olnud väga vaheldusrikas, sest ma olen alati otsinud uusi väljakutseid, et rutiini ei tekiks.

Maie (teises reas paremalt lugedes kolmas) koos kolleegidega sünnitusmajast.

Maie on tegelenud fotograafiaga.

Huvi uue vastu on mind alati tagant tõuganud. Vahepeal tegin küll peaaegu kümneaastase põike ülikooli, kus töötasin laboriõppes, kuid süda kiskus ikka tagasi laborisse. Kuigi paberimajandus pakkus vaheldust, igatsesin ma päris praktilist laboritööd – seda klaaside klõbinat ja reaalselt tegutsemist.

Alustasin kliinilisest laborist. Tööle asusin juba enne riigieksamite tulemuste saamist 1. juunil 1967. See oli suur ja põhjalik kool – tegime kõike alates vereproovidest ja uriinianalüüsides kuni väljaheite ja ussimunade uurimiseni. Sealt liikusin edasi biokeemia laborisse, mis oli tollal puhas käsitöö maailm. Me ei võtnud midagi valmiskujul riivilt: ise valmistasime reaktiivid, ise kaalusime pulbreid ja segasime lahuseid. See õpetas tohutut täpsust. Samas oli sel ajal käsitöö mõeldav, sest töömaht oli kordades väiksem kui praegu.

Hiljem suundusin kopsukliinikusse, kus labor oli ühe koridori peal tuberkuloosiosakonnaga, ja sealt edasi mikrobioloogia laborisse.

Huvi uue vastu on mind alati tagant tõuganud. Vahepeal tegin küll peaaegu kümneaastase põike ülikooli, kus töötasin laboriõppes, kuid süda kiskus ikka tagasi laborisse. Kuigi paberimajandus pakkus vaheldust, igatsesin ma päris praktilist laboritööd – seda klaaside klõbinat ja reaalselt tegutsemist. Nii ma lõpuks oma liistude juurde naasingi, sest laborant minus ei taha vaikida.

Te olete oma pika karjääri jooksul näinud meditsiini uskumatut arengut. Kuidas Teie silmad läbi kogemuse pagasi tänapäevast laborit ja selle tulevikku vaatavad?

See areng on olnud tõesti peadpöörav – me oleme liikunud puhtast käsitööst täieliku automatiseerimiseni. Kui varem võttis diagnostika aega nädalaid, siis praegu annavad kiirtestid vastuse vaid tundidega. Kõige suurem muutus on aga ohutuses. Meenutan vahel juidnaga vanu aegu tuberkuloosilaboris: meil polnud kindaid, laboriüksed olid pärani ja patsiendid jalutasid koridoris meie uste taga täiesti vabalt. See oli ohtlik ja mõeldamatu maailm võrreldes tänapäevaga, kus töötame rangete turvanõuete järgi laminaarkappides.

Olen siiani Eesti Bioanalüütikute Ühingu liige, sest see hoiab mind eluga kursis. Ühingu kaudu saan käia täiendkoolitustel ja kohtuda kolleegidega teistest haiglatest – oluline on teada, kuhu maailm liigub. Kuid tehnoloogia kiirest

arengust hoolimata on mul üks suur lootus: et me ei kaotaks laboris ära inimlikku elementi. Masinad võivad olla täpsed, aga soojus ja usalduslik koostöö kolleegide vahel on need, mis teevad laborist koha, kuhu tahetakse igal hommikul tulla. Isegi kui diagnostika kolib ekraanidele, peab selle taha jääma inimene.

Laboritöös on ka pingelisi hetki. Millised neist on kõige eredamalt mällu sööbinud?

Kõige teravamalt on mees öövahtetus laboris. Rahulikuma valve korral tegin öösiti päeval kogunenud veresid alkoholijoobe määramiseks, kuid tuli olla valmis ka absoluutselt kõigeks. Kõige eredamalt on mees üks juhtum uue aasta hommikul tööle tulles. Kortoris oli toimunud tulekahju, sealt toodi haiglasse kogu pidu pidanud seltskond, kel rasked põletushaavad – see vaatepilt ja lõhn on mul siiani elavalt mees. Samuti tuli öösiti tegeleda alkoholijoobe määramisega. Vahel olid kohtumised haigla koridorides ootamatud ja isegi hirmutavad, kui purjus patsiendid ei tahtnud proovide andmisega nõustuda. Valves juhtus ka nii, et traumapunkti purjus patsient eksis kogemata laborisse ära.

Üks vastutusrikkamaid hetki leidis aset suure elektririkke ajal, kui äike lõi haigla alajaama. Haiglas kadus vool just siis, kui patsient oli operatsioonilaua ja vajas elupäästvaks sekkumiseks veregrupi

Maie armastab rahvatantsu.

Minu õnn on see, et mul on oma kodu, lapsed ja lapselapsed ning siiani sõbranna meditsiini- kooli- aegadest, kelle õlal nutta ja koos rõõmustada. Mul on töö, mida armastan, ja toredad kolleegid.

kiiret määramist. Pidin seda tegema pilkases pimeduses, püüdes taskulambi abil plaadi pealt aglutinatsiooni näha. See nõudis raudset närvi.

Mäletan ka oma päris esimest korda, kui operatsioonisaalis veregruppi määrasin. Vastutus oli nii suur, et käsi hakkas värisema. Ma ei häbenenud, vaid palusin vanemat kolleegi appi, et ta tule- muse üle kontrolliks. See ongi minu põhimõte: vigadest tuleb rääkida ja abi küsimine ei ole nõrkus, vaid professionaalsus. Julgustan ka kõiki kolleegi, nii nooremaid kui vanemaid, abi ja nõu küsima. Meil on üksteiselt palju õppida!

Olete üle elanud ka mitmeid reforme ja muudatusi. Kuidas olete neis olukordades vastu pidanud?

Mäletan selgelt aega, kui toimusid suured koondamised seoses seadusemuudatusega. Kuna see oli seotud vanusepiiranguga ja mina olin juba küpses eas, siis tekitas see olukord hirmu – mõtlesin murega, et mis minust saab, kui ma laborandina tööd ei leia, sest mul oli siis juba pangalaen. Ma ei ole aga inimene,

Maie rahvatantsurühm Tarm. Maie teises reas paremalt lugedes kolmas.

kes käed rüpes istuma jääks. Olin endamisi juba plaani valmis teinud: kui laborisse ei saa, lähen kasvõi Maximasse saalitööliseks või kusagile liini taha pak-kima. Käisin isegi Maximas küsimas, kas neil on vabu kohti pakkuda, nad oleks mu sealsamas kohe tööle võtnud. Mõtlesin, et peaasi on olla liikumises ja inimeste keskel. See teadmine, et ma ei pelga ühtegi tööd, andis mulle rahu. Õnneks muudeti seadus tagasi ning sain tööd laboris jätkata. See oli kivi kukkumine südamele. Kuna mul juba siis oli pangalaen, tegin aastaid pärast laboritööd lisatööd Tartu Majas puhastusteenindajana.

Miski pole minu elus kergelt tulnud. Üks asi on viinud teiseni. Kui ühes kohas sulgub uks, siis teises kohas avaneb aken.

Teie elujõud ja hobid on imetlusväärsed – olete isegi 60-aastaselt ujuma õppinud ja tegelete aktiivselt rahvatantsuga.

Olin lapsena Emajões uppumiso-hus, mistõttu kartsin aastakümneid vett. Otsustasin 60-aastaselt hirmust võitu saada ja läksin Aura veekeskusesse ujumiskursusele. Pärast mitmeid treeninguid julgustava treeneriga õnnestuski hirm seljatada.

Ma armastan rahvatantsu ja tantsin Tiigi Seltsimajas rahvatantsurühmas Tarm.

Suur proovikivi tuli minu ellu paar aastat tagasi, kui jäin tõsiselt haigeks. Olen täiskasvanueas väga terve olnud, kuid töötervishoiuarsti rutiinses kontrollis leiti vasaku kopsu ülasingarasse kolle. Tsütoloogiliselt adenokartsinoom. Paljud arvasid, et jään koju voodisse, aga mina tantsisin ja töötasin haiguse ja raske ravi ajal edasi. See oli just suure tantsupeo aasta – mäletan, kuidas käisin uuringutel ja arstide vahet, samal ajal kui tantsuproovid käisid. Kuigi füüsiliselt oli väga raske ja kopsud ei tahtnud õhku läbi lasta, naeratasin ja tegin tantsupeo ikka kaasa. Liikumine ja oma tantsurühm ongi need, mis hoiavad vaimu virgena ja aitavad ka rasketest hetkedest üle saada.

Lisaks rahvatantsule tantsin ka eakate tantsurühmas Salome. See on nii põnev!

Maiele meeldib uusi asju katsetada. Pildil turnib ta Tagurpidimajas.

Seal on teistmoodi rütmid ja liikumised, mis pakuvad head vaheldust. Kui enam rahvatantsu ei tantsi, siis Salome on tuleviku tagavaravariant. Samuti käin korra nädalas Dorpat Spas jõusaalis – teen seal harjutusi, et hoida tasakaalu ja lihastoonust. Mulle meeldib ka lugeda, aiatööd teha ja teatris käia.

Kui ma hommikul vara bussiga tööle sõidan, siis ma ei tunne väsimust, vaid rõõmu sellest, et olen liikumises. Ma usun, et aju ja keha tuleb pidevalt töös hoida, ei tohi jääda koju istuma.

Te armastate ka reisida ja Teil on alati mõni krutski varuks?

Mulle meeldib, kui elus on särtsu ja saab pulli! Näiteks pean iga viie aasta järel suurelt sünnipäeva ja need on alati erilised – olgu selleks keskaegne pidu Vasteliina linnuses või kaatrisõit Aidu karjääris 40 külalisega. Noorena õppisin isegi esperanto keelt ja tegelesin fotograafiaga. Öösiti, kui pere magas,

sai filme ilmutatud ja pilte tehtud köögis.

Mis on Teie õnne valem?

Minu õnn on see, et mul on oma kodu, lapsed ja lapselapsed ning siiani sõbranna meditsiinikooliaegadest, kelle õlal nutta ja koos rõõmustada. Mul on töö, mida armastan, ja toredad kolleegid. Hommikul ärgates ja enne toimetama asumist saan enesele öelda, et küll on hea olemas olla.

Mis on Teie sõnum neile, kes alles alustavad oma teed laboris?

Säilitage uudishimu ja olge kolleegide vastu head. Kui üks asi saab selgeks, õpi järgmine juurde. Töö laboris peab pakkuma rõõmu – kui üks löik ammendub, roteeruge, proovige muud. Ja leidke enda jaoks see „tants“, mis teid rõõmsana hoiab, isegi kui elu vingerpussi mängib.

Küsitles Britta Sepp